

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนากำลังคน อันเป็นวิถีทางนำไปสู่การพัฒนาประเทศ องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา คือ ครู ดังที่ สุรชาติ สังข์รุ่ง (2541: 15) แสดงความคิดเห็นว่า ถึงแม้เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน แต่คุณภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู เพราะครูมีหน้าที่หลักในการสั่งสอนและฝึกอบรมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน งานของครูจึงได้ชื่อว่าเป็นงานพัฒนากำลังคนของชาติ และหน้าที่ของครูในด้านนี้จะประสบผลสำเร็จเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ชีระชัย ปุณฺณโชติ (2532: 1) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครูไว้ว่า ครูมีหน้าที่ในการแสวงหาความรู้ และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่ได้ผลดีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูจึงต้องเป็นบุคคลที่พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัยและสามารถปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเนื่องจากประสิทธิภาพหรือคุณภาพทางการศึกษาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในด้านคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาศรีวิทยศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาวิทยาศาสตร์

สำหรับวิธีการพัฒนาศรีวิทยศาสตร์นั้น ภพ เลหาไพบูลย์ (2537: 415) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า อาจทำได้โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การจัดโครงการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน การเขียนเอกสารทางวิชาการ การทำการวิจัย การเข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ และการทำกิจกรรมอื่นเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ นอกจากนั้นสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2543: 31-33) ได้เสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศรีวิทยศาสตร์ให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น โดยส่งเสริมให้ครูเสนอผลงาน ทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีทุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตามความต้องการของครู ทั้งในด้านความรู้และทักษะกระบวนการเรียนการสอน การสร้างสื่อ การวัดและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูวิทยาศาสตร์ทำงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา สำหรับการจัดทำผลงานทางวิชาการนั้นเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาวิชาชีพครู ดังที่ โกวิท ประวาลพุกฤษ์, กมล ภูประเสริฐ และสงบ ลักษณะ (2530: 1) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำผลงานทางวิชาการไว้ว่า ผลงานทางวิชาการเป็นเครื่องแสดงถึงการที่ครูได้มีการพัฒนางานในหน้าที่ของตน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนั้นโสภณ นุ่มทอง (ม.ป.ป.: 51) ได้แสดงความคิด

เห็นด้านประโยชน์ของการจัดทำผลงานทางวิชาการไว้ว่า ผลงานทางวิชาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อระบบการจัดการศึกษา คือทำให้สถานศึกษาทำหน้าที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและสอดคล้องกับหลักสูตร และมีประโยชน์ในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการของข้าราชการครูอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2542: 12-13) ได้ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของข้าราชการครูให้มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและวิสัยทัศน์ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการและเทคโนโลยีของโลก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพประชากรของประเทศ จึงกำหนดนโยบายการพัฒนาข้าราชการครูขึ้น โดยออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยกำหนดว่าผู้ขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการนั้น ต้องมีผลงานทางวิชาการตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด คือ ต้องมีผลงานทางวิชาการเป็นเอกสารเกี่ยวกับการสอน ซึ่งแสดงถึงความชำนาญการในด้านนั้น ๆ หรือผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูเห็นว่าใช้ประโยชน์ในการสอนหรือการศึกษาได้เป็นอย่างดี

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ข้าราชการครูปรับปรุงตำแหน่งที่ครองอยู่ให้สูงขึ้นได้ตามความสามารถในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ในปี พ.ศ. 2535 นั้น ทำให้เกิดการตื่นตัวในหมู่ข้าราชการครูเป็นอย่างมาก เพราะตำแหน่งอาจารย์ 3 เป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการครูสายงานการสอน และสามารถรับเงินเดือนได้ถึงระดับ 9 จากการสำรวจข้อมูลข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 พบว่า ในปีงบประมาณ 2543 และ 2544 รวมกันมีข้าราชการครูสายงานการสอน วิชาวิทยาศาสตร์เสนอผลงานทางวิชาการเพื่อขอปรับปรุงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นจำนวน 106 คน แต่มีผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูสายงานการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูเพียง 29 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 27.35 และจากผลการสำรวจข้อมูลข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 (กรมสามัญศึกษา, 2544) พบว่าในปีการศึกษา 2544 มีข้าราชการครูสายงานการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เสนอผลงานทางวิชาการเพื่อขอปรับปรุงตำแหน่งทางวิชาการจำนวน 181 คน และมีผลงานทางวิชาการที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูเพียง 100 คน คิดเป็นร้อยละ 55.24 ซึ่งจากผลการสำรวจดังกล่าวพบว่า ผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูมีจำนวนน้อยมาก คิดเป็น

ร้อยละ 44.94 แสดงว่าครูวิทยาศาสตร์ยังมีปัญหาในการจัดทำผลงานทางวิชาการอยู่มาก และยังมีครูวิทยาศาสตร์ที่จัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อใช้ในการเรียนการสอน แต่ไม่เสนอผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ด้วยเหตุนี้จึงสนใจศึกษาสภาพการจัดทำผลงานทางวิชาของครูวิทยาศาสตร์ว่ามีสภาพการจัดทำผลงานทางวิชาการอย่างไร อีกทั้งมีปัญหาใดบ้างในการจัดทำผลงานทางวิชาการ และต้องการเสริมสมรรถภาพในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ประเภทใดและโดยวิธีการใด เพื่อสามารถส่งเสริมและพัฒนาการจัดทำผลงานทางวิชาการให้ตรงตามสภาพ ปัญหาและความต้องการของครูวิทยาศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดทำผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามตำแหน่งของข้าราชการครู
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดทำผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามตำแหน่งและประเภทของผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อศึกษาความต้องการเสริมสมรรถภาพและวิธีเสริมสมรรถภาพในการจัดทำผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 จำแนกตามตำแหน่งและประเภทของผลงานทางวิชาการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6
2. ผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกประเภทตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งมี 6 ประเภทหลัก และ 19 ประเภทย่อย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผลงานทางวิชาการ หมายถึง ผลงานในลักษณะต่าง ๆ ที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้น จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียบเรียงและประดิษฐ์ขึ้น โดยจำแนก ประเภทผลงานทางวิชาการตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ซึ่งจำแนก ผลงานทางวิชาการเป็น 6 ประเภท คือ เอกสารประกอบการสอน เอกสารประกอบการเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน งานเรียบเรียง และงานวิจัย

ผลงานทางวิชาการประเภทเอกสารประกอบการสอน หมายถึง คู่มือครู แผนการสอน และชุดการสอนที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้ประกอบการสอน วิชาวิทยาศาสตร์

ผลงานทางวิชาการประเภทเอกสารประกอบการเรียน หมายถึง บทเรียน สำเร็จรูป หนังสือเรียน และแบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ ที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้ ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์

ผลงานทางวิชาการประเภทหนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสืออ่านนอกเวลา หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน และหนังสืออ้างอิง ที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

ผลงานทางวิชาการประเภทสื่อการเรียนการสอน หมายถึง ชุดสไลด์ ชุดแผ่นใส วีดิทัศน์ และชุดอุปกรณ์การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

ผลงานทางวิชาการประเภทงานเรียบเรียง หมายถึง ตำรา และบทความ ทางวิชาการ ที่ครูวิทยาศาสตร์จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์

ผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัย หมายถึง ผลงานการวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยการศึกษาค้นคว้าของ ครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา

สภาการจัดทำผลงานทางวิชาการ หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดทำ ผลงานทางวิชาการของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 9 ด้าน คือ ลักษณะของ ผลงานทางวิชาการที่จัดทำ ประเภทของผลงานทางวิชาการ เหตุจูงใจในการจัดทำผลงาน แนวทางการเลือกประเภทผลงาน ผู้ให้คำปรึกษาในการจัดทำผลงาน แหล่งศึกษาค้นคว้า ระยะเวลา ช่วงเวลา และแหล่งเงินทุนในการจัดทำผลงานทางวิชาการ

ปัญหาการจัดทำผลงานทางวิชาการ หมายถึง อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่ครู
วิทยาศาสตร์พบในการจัดทำผลงานทางวิชาการ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านความรู้
ความเข้าใจในการจัดทำผลงานทางวิชาการ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดทำ
ผลงานทางวิชาการ และปัญหาด้านการส่งเสริมการจัดทำผลงานทางวิชาการ

สมรรถภาพการจัดทำผลงานทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ และความสามารถ
ในการจัดทำผลงานทางวิชาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย